

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

-

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Kaivoslain, ympäristönsuojelulain ja luonnonsuojelulain soveltamisalojen rajat ovat yleisellä tasolla arvioituina selkeät ja on perusteltua, että kaivostoimintaan sovelletaan useita eri lakeja.

Tulkinnanvaraisuutta ja epäselvyyttä liittyy kuitenkin eri lakien soveltamisaloihin, viranomaisten toimivaltaan, riittävän yksiselitteiseen lupasääntelyyn ja lupamääräysten riittävyyteen erityisesti malminetsinnän tapauksissa, joissa toiminta vaatii pelkästään malminetsintäluvan, mutta ei ympäristölupaa. Malminetsintäluvassa ympäristönsuojelun kannalta tulkinnanvaraisuutta liittyy erityisesti kaivoslain mukaisen valvonnan sekä ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisen valvonnan toimivaltakysymyksiin (TUKES, ELY, kunta). Malminetsinnän ja kaivostoiminnan valvonnan osalta lakiehdotuksessa ja sen perusteluissa tulisi edelleen selkeyttää lakien soveltamisaloja, jotta viranomaisten työnjakoon ja yhteistyöhön liittyvä tulkinnanvaraisuus vähenisi.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

-

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

Maakuntakaavoituksen pidempikestoisuudesta johtuen nyt ehdotettujen muutosten myötä kaivosten maankäyttö siirtyy nopeammin etenevän yleis- tai asemakaavoituksen piiriin. Sääntelyssä tulee kuitenkin erityisesti ottaa huomioon, että useamman kunnan alueelle ulottuvien kaivoshankkeiden osalta niiden vaikutukset edellytetään selvitetävän riittävällä tavalla ja tarvittaessa yhteistyössä vaikutusalueella olevien kuntien kesken. Lisäksi tulee myös varmistua siitä, että yleis- ja asemakaavan sisältövaatimuksia koskeva sääntely soveltuu tarkoituksenmukaisella ja riittävällä tavalla laadittaessa kaivostoimintaa sisältävää kaavaa.

Muut kaavoitusta koskevat kommentit:

Maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää säädökset koskien kunnan oikeutta periä erilaisten yleiskaavojen ja asemakaavan laatimisesta aiheutuvia korvauksia. Kyseistä sääntelyä on tarvittaessa täydennettävä kaivostoimintaa ohjaavan kaavan laatimiskustannusten osalta, mikäli kunnalla katsotaan olevan joltain osin oikeus periä kyseisiä kustannuksia.

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussääntelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

On hyvä, että luonnoksessa on tarkennettu, mitä toimenpiteitä kaivosvakuudella on tarkoitus kattaa. Ympäristönsuojelulain mukainen kaivoksen jätevakuus ei kata kaikkia kaivoksen sulkemiseen, jälkihoitoon ja tarkkailuun sekä pitkäaikaisvaikutusten arviointiin ja vähentämiseen liittyviä kustannuksia. Kaivostoiminnasta aiheutuvat kaivoksen sulkemisen jälkeiset ympäristövaikutukset ovat pitkäkestoisia, moninaisia ja saattavat ilmetä vasta vuosia kaivoksen sulkemisen jälkeen, mikä tulisi huomioida myös kaivosvakuussääntelyä kehitettäessä.

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Varsinais-Suomen ELY-keskus yhtyy Kainuun ELY-keskuksen lausunnossa esitettyihin näkemyksiin ja muutosehdotuksiin koskien esitysluonnosta laiksi kaivoslain muuttamisesta.

Lillunen Anu
Varsinais-Suomen ELY

Suojasto Sanna-Liisa
Varsinais-Suomen ELY-keskus - Ympäristö ja luonnonvarat vastuualue